

II GŁOGOWSKI MIĘDZYSZKOLNY TURNIEJ MUZYCZNY

ZAŁĄCZNIK DO REGULAMINU ZAKRES WYMAGANEJ WIEDZY

Uczestnicy turnieju powinni wykazać się podstawową wiedzą o wybranych polskich kompozytorach:

- kompozytorzy: Mikołaj z Radomia, Mikołaj Gomółka, Grzegorz Gerwazy Gorczycki, Fryderyk Chopin, Stanisław Moniuszko, Karol Szymanowski, Krzysztof Penderecki,
- epoki w których tworzyli, lata życia, wybrane informacje o życiu i twórczości,
- rozpoznawanie wizerunków kompozytorów,
- określenie imienia i nazwiska kompozytora zaprezentowanego przykładu muzycznego, dodatkowy punkt zostanie przyznany za podanie tytułu utworu.

PRZYKŁADY MUZYCZNE

kompozytor	tytuł utworu	przykład muzyczny link kierujący do nagrania w serwisie YouTube
Mikołaj z Radomia	<i>Alleluja</i>	Mikołaj z Radomia - Alleluja
Mikołaj Gomółka	psalm <i>Kleszczmy rękoma</i>	Mikołaj Gomółka - Kleszczmy rękoma
Grzegorz Gerwazy Gorczycki	<i>Completorium: Nunc dimittis</i>	Grzegorz Gerwazy Gorczycki - Completorium: Nunc dimittis
Fryderyk Chopin	1. Etiuda <i>Rewolucyjna</i>	Fryderyk Chopin - Etiuda „Rewolucyjna”
	2. Preludium <i>Deszczowe</i>	Fryderyk Chopin – Preludium „Deszczowe”
Stanisław Moniuszko	1. Mazur z opery <i>Straszny dwór</i>	Stanisław Moniuszko - Mazur z opery „Straszny Dwór”
	2. pieśń <i>Prząśniczka</i>	Stanisław Moniuszko – „Prząśniczka”
Karol Szymanowski	1. balet <i>Harnasie</i> (fragment)	Karol Szymanowski – „Harnasie” (fragm.)
	2. <i>Źródło Aretuzy</i>	Karol Szymanowski – „Źródło Aretuzy”
Krzysztof Penderecki	<i>Polimorfia</i>	Krzysztof Penderecki – „Polymorphia”

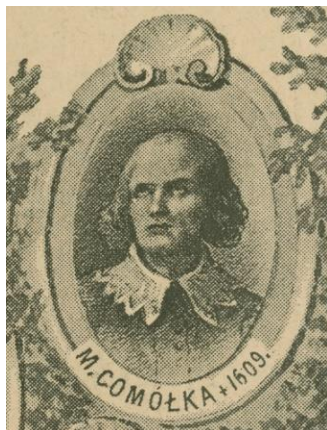
WYMAGANE INFORMACJE O ŻYCIU I TWÓRCZOŚCI KOMPOZYTORÓW

Mikołaj z Radomia

Pierwszy znany z nazwiska polski kompozytor epoki średniowiecza. Żył i tworzył w pierwszej połowie XV wieku. O jego życiu informacje są bardzo skąpe. Działał w Krakowie. Tworzył muzykę religijną, z której do naszych czasów zachowało się 10 utworów wokalnych, między innymi części mszy, *Magnificat*.

Mikołaj Gomółka

ilustracja: [Mikołaj Gomółka](#), źródło: [Wikipedia](#)

Kompozytor i instrumentalista renesansowy. Urodził się około 1535 roku w Radoszkach, a zmarł prawdopodobnie w ostatniej dekadzie XVI wieku mając ponad 50 lat. Pochodził z Sandomierza. Już jako chłopiec przebywał na wawelskim dworze Zygmunta Augusta, gdzie potem działał jako muzyk grający na instrumencie dętym. Poza działalnością muzyczną Gomółka udzielał się w rodzinnych stronach jako radny i przewodniczący sądu. Jego najbardziej znanym utworem są *Melodie na psalterz polski* - zbiór psalmów przetłumaczonych na język polski przez Jana Kochanowskiego.

Grzegorz Gerwazy Gorczycki

ilustracja: [Grzegorz Gerwazy Gorczycki](#), źródło: [gstatic.com](#)

Jeden z najwybitniejszych kompozytorów polskich epoki baroku. Urodził się około 1665 roku na Śląsku, we wsi Rozbark. Pomimo chłopskiego pochodzenia zdobył solidne wykształcenie w zakresie teologii. Na kapłana wyświęcono go w Krakowie – i to z tym miastem związał swoją przyszłość. Powszechnie znano jego wielkie serce, ofiarność i łagodność. Opiekował się więźniami osadzonymi w basztach wawelskich, działał na rzecz pacjentów pobliskiego szpitala.

Posługę duszpasterską Gorczycki umiejętnie łączył z obowiązkami kapelmistrza katedry wawelskiej. Sprawował je od końca XVII wieku aż do śmierci w roku 1734. W okresie pełnienia tej funkcji napisał wiele utworów, z których jednym z najśłynniejszych jest *Completorium*. Zachowało się około 50 dzieł Gorczyckiego. Niemal wszystkie to wielogłosowe utwory religijne po łacinie.

Fryderyk Chopin

ilustracja: [Fryderyk Chopin, źródło: Wikipedia](#)

Fryderyk Chopin urodził się w 1810 roku w Żelazowej Woli, a zmarł w 1849 roku w Paryżu. Jest uważany za jednego z najwybitniejszych kompozytorów epoki romantyzmu, a także za jednego z najważniejszych polskich kompozytorów w historii. Był jednym z najśłynniejszych pianistów swoich czasów.

Jego ojciec, Mikołaj Chopin, był z pochodzenia Francuzem, zaś matka, Tekla Justyna z Krzyżanowskich, Polką. Wkrótce po narodzinach Fryderyka rodzina przeprowadziła się do Warszawy. Pierwszych lekcji gry na fortepianie udzielała mu matka.

Przed ukończeniem siódmego roku życia był już autorem kilku polonezów. Młody pianista szybko zyskał sławę z Warszawy, koncertując w domach i na dworach arystokracji.

Wiedzę ogólną zdobywał w Liceum Warszawskim, gdzie pracował jego ojciec. Podczas wakacji zwiedził znaczną część Polski spędzając je na wsi i chłonąc muzykę ludową, którą potem wykorzystywał w swoich mazurkach.

Równocześnie był studentem warszawskiej Szkoły Głównej Muzyki, gdzie uczył się kompozycji. Został zwolniony z nauki gry na fortepianie ze względu na swoje wybitne umiejętności pianistyczne.

Po ukończeniu studiów Chopin wraz z przyjaciółmi wyjechał na wycieczkę do Wiednia. Zagrał tam kilka koncertów, dzięki którym zaczął być sławny również za granicą.

W listopadzie 1830 roku wyjechał z Warszawy i ostatecznie osiadł w Paryżu. Do ojczyzny już nigdy nie powrócił. Również w Paryżu odniósł sukces jako pianista i kompozytor. Stał się również bardzo modnym w Paryżu nauczycielem fortepianu. Stopniowo porzucił karierę pianistyczną na rzecz komponowania.

Stan jego zdrowia zaczynał się stopniowo pogarszać ze względu na gruźlicę, na którą chorował. Chopin zmarł w otoczeniu kilkorga bliskich mu osób. Został pochowany na paryskim cmentarzu Père-Lachaise.

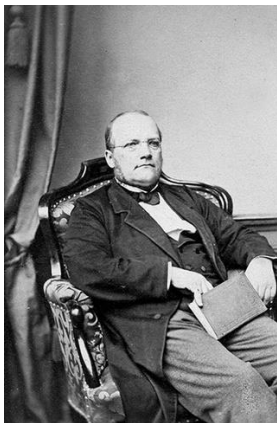
Umierający Chopin poprosił, by po śmierci jego serce wróciło do Warszawy. Prośbę tę spełniła Ludwika, jego starsza siostra. Serce Chopina zostało wmurowane w jeden z filarów warszawskiego kościoła Świętego Krzyża, gdzie pozostaje po dziś dzień.

Fryderyk Chopin tworzył niemal wyłącznie utwory fortepianowe, między innymi etiudy, nokturny, sonaty, koncerty, ballady, preludia. Do najbardziej nasyconych polskością utworów Chopina należą jego polonezy oraz 58 mazurków.

Od 1927 w Warszawie odbywa się Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny im. Fryderyka Chopina, najstarszy na świecie konkurs muzyczny, na którym uczestnicy wykonują wyłącznie jego utwory. Konkurs odbywa się co pięć lat.

Stanisław Moniuszko

ilustracja: [Stanisław Moniuszko, źródło: moniuszko200.pl](http://moniuszko200.pl)

Stanisław Moniuszko urodził się w 1819 roku w Ubielu, a zmarł w 1872 roku w Warszawie. Był kompozytorem, dyrygentem, pedagogiem i organistą. Stworzył około 300 pieśni, wiele oper (najśłynniejsze to *Halka*, *Straszny dwór* i *Paria*), operetek, baletów i utworów muzyki religijnej. Jest nazywany ojcem „polskiej opery narodowej”. Tworzył muzykę nacechowaną narodowo, wplatając w swoje kompozycje wyraziste elementy folkloru polskiego (melodie i tańce ludowe) oraz wykorzystując utwory polskich poetów (m.in. Jana Kochanowskiego, Adama Mickiewicza).

Początkowo w kierunku muzycznym kształciła go matka. Następnie uczył się muzyki w Warszawie, Mińsku i Berlinie. Po ukończeniu nauki zamieszkał w Wilnie, gdzie działał jako organista, kompozytor, pedagog i organizator życia muzycznego w mieście. Ostatecznie przeniósł się wraz z rodziną do Warszawy, gdzie objął stanowisko dyrektora i organizatora opery. Jednocześnie był wykładowcą w Instytucie Muzycznym w Warszawie.

Stanisław Moniuszko swoją przyszłą żonę Aleksandrę Müllerównę, z którą miał dziesięcioro dzieci, poznał podczas pobytów w Wilnie.

Zmarł na atak serca w 1872, zmęczony pracą, stałymi trudnościami materialnymi i niepochlebnymi recenzjami ostatnich dzieł. Pogrzeb artysty, w którym mogło uczestniczyć nawet 60 do 100 tysięcy osób, stał się manifestacją narodową. Został pochowany na cmentarzu Powązkowskim w Warszawie.

Jednym z najlepiej znanych zbiorów jego utworów drobnych jest cykl dwunastu *Śpiewników domowych*, zawierających pieśni do słów różnych poetów polskich i obcych (w polskim tłumaczeniu) oraz do słów ludowych – łącznie 268 pieśni. Sześć śpiewników zostało wydanych za życia kompozytora, a sześć po jego śmierci.

Karol Szymanowski

ilustracja: [Karol Szymanowski, źródło: wikimedia.org](#)

Karol Szymanowski urodził się w 1882 roku w Tymoszwówce, a zmarł w 1937 roku w Lozannie. Był kompozytorem, pianistą, pedagogiem i pisarzem. Uznawany jest za jednego z najwybitniejszych polskich kompozytorów XX wieku.

Pochodził z rodziny o szerokich zainteresowaniach muzycznych. W wieku siedmiu lat Karol rozpoczął domową edukację, z akcentem położonym na naukę muzyki. Drobne kalectwo (niepełnosprawna noga) ograniczało jego aktywność fizyczną. Najpierw uczył się pod kierownictwem ojca, a potem w szkole muzycznej. Odbывał liczne podróże edukacyjne, między innymi do Niemiec, Włoch, Austrii, Afryki.

Po pierwszej wojnie światowej rodzina Szymanowskich straciła swój majątek i została zmuszona do przeprowadzki do Warszawy, gdzie Karol odniósł pierwsze wielkie sukcesy artystyczne i ostatecznie został pierwszym rektorem Warszawskiego Konserwatorium Muzycznego.

W 1930 cierpiący na gruźlicę Szymanowski na stałe zamieszkał w wynajmowanej willi „Atma” w Zakopanem, skąd kierował Akademią Muzyczną w Warszawie oraz często wyjeżdżał na leczenie do szwajcarskich sanatoriów. Gruźlica zaatakowała gardło kompozytora, wskutek czego Szymanowski nie był w stanie niczego jeść. Zmarł w czasie snu, w klinice w Lozannie. Kompozytor został pochowany w Krypcie Zasłużonych na Skałce w Krakowie.

Kompozycje Szymanowskiego są bardzo różnorodne, wykazują wpływy muzyki arabskiej (pieśni), kultury starożytnej (*Mity*), a przede wszystkim polskiej muzyki ludowej, zwłaszcza góralskiej (balet *Harnasie*, mazurki).

Krzysztof Penderecki

ilustracja [Krzysztof Penderecki, źródło: dzieje.pl](#)

Krzysztof Penderecki urodził się w 1933 roku w Dębicy, a zmarł w 2020 roku w Krakowie. Był kompozytorem, dyrygentem i pedagogiem muzycznym.

Skomponował cztery opery, osiem symfonii i szereg innych utworów orkiestrowych, koncertów instrumentalnych, liczne utwory o tematyce religijnej, a także utwory kameralne i instrumentalne.

Wywodził się z rodziny o tradycjach artystycznych. Uczył się grać na fortepianie i skrzypcach. Studiował kompozycję w Państwowej Wyższej Szkole Muzycznej w Krakowie, gdzie po uzyskaniu dyplomu podjął pracę nauczyciela akademickiego. Zdobył rozgłos w 1959 po zaprezentowaniu swoich utworów na festiwalu Warszawska Jesień. Powszechne uznanie przyniosła mu kompozycja *Tren na orkiestrę smyczkową*, poświęcona ofiarom ataku atomowego na Hiroszimę, oraz chóralne dzieło *Pasja według św. Łukasza*.

Jego muzyka niejednokrotnie była wykorzystywana przez twórców filmowych (np. w filmie *Katyń* Andrzeja Wajdy). Sam również napisał muzykę do szeregu polskich i zagranicznych filmów.

Zajmował się dyrygenturą, prowadząc polskie oraz światowe zespoły symfoniczne.

Za swoją pracę otrzymał szereg prestiżowych nagród oraz szereg odznaczeń państwowych. Był także wielokrotnie nominowany do nagród Akademii Fonograficznej „Fryderyk” w kategoriach muzyki poważnej. W 2009 otrzymał Złotego Fryderyka za całokształt twórczości w muzyce poważnej.

Z uwagi na pandemię COVID-19, uroczystości pogrzebowe kompozytora odbyły się dwa lata po śmierci kompozytora, czyli w 2022 roku. Prochy Krzysztofa Pendereckiego spoczęły w Panteonie Narodowym w kryptach kościoła Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Krakowie.

Materiały zaczerpnięte z:

arkanamelomana.edu.pl

pl.wikipedia.org

www.youtube.com